

SKÓCIAI SZENT MARGIT ANYJÁNAK MAGYAR SZÁRMAZÁSÁRÓL

PÁLYI GYULA – BERZEVICZY KLÁRA

KIVONAT: Skóciai Szent Margit királyné apai oldalról a wessexi eredetű angol királyi házból származott, de édesanyjának, Agathának a családi háttere máig nem tisztázott. Számos feltevés közül kiemelkedik az a két lehetőség, hogy Agatha a német császári ház rokona volt, vagy hogy az Árpádok valamelyikének lánya lett volna. A jelen dolgozatban leírunk egy olyan lehetőséget, amely *mindkét* feltételnek megfelel.

KULCSSZAVAK: Skóciai Szent Margit, Skócia, Árpád-ház, Árpád-házi Szent Imre herceg, genealógia

On the Hungarian Origin of St Margaret of Scotland's Mother

ABSTRACT: Queen Saint Margaret of Scotland descended on her father's side from the Wessex-England dynasty, but the family background of her mother, Agatha, is not yet ascertained. Among the several hypotheses suggested, two are the pre-eminent: one theory suggests that Agatha was related to the German Imperial family, while the other supposes that she was daughter of one of the Árpáds. In the present study we report on a possibility which satisfies *both* possibilities.

KEYWORDS: Saint Margaret of Scotland, Scotland, House of Árpád, Prince Saint Imre of the Árpáds, genealogy

Bevezetés

Skóciai Szent Margit (* 1045/1047 † 1093. 11. 16.),¹ „leánynevéen” Wessex-England Margaret királyi hercegnő édesapja Edward *the Exile* [Száműzött] (* kb. 1016 † 1057. 04. 04.)² az angol trón egyik várományosa volt, aki trónviszályok miatt élete legnagyobb részét külföldön, főleg Magyarországon töltötte. Feltehetően Margit is itt született, és csak 1057-ben lépett először Anglia földjére. Margit 1070 körül III. Malcolm skót király³ felesége lett, és jelentős szerepet töltött be Skócia vallási és társadalmi életének alakításában. A Római Katolikus Egyház 1250-ben a szentek sorába emelte (IV. Ince pápa), majd X. Kelemen pápa 1673-ban, skóciai látogatása során Skócia védőszentjévé nyilvánította.⁴ Margit királyné édesanyjáról annyit tudunk bizonyossággal, hogy a Közép- és Nyugat-Európában viszonylag ritka Agatha nevet viselte, de családi háttere máig nem tisztázott (egy viszonylag új részletes összefoglaló szerint: „given the current state of knowledge, it is not possible to assign a specific parentage to Agatha, which carries conviction”⁵ [az ismeretek jelenlegi állása szerint nem rendelhető Agathához olyan egyedi származás, amely meggyőző lenne]).

Agatha életútjáról viszonylag kevés adat maradt fent, következtetések alapján 1023 és 1030 között született.⁶ Legidősebb gyermeke, Margit/Margaret 1045/1047-ben született, 1057-ben pedig már háromgyermekes anya volt, és 1067/1068 körül halt meg. Mivel férje, Száműzött Edward életének nagy részét Magyarországon töltötte, feltehető, hogy házasságot is itt kötöttek. Ezek szerint Agatha Margit születésekor 15-24 éves lehetett, ami (különösen az akkori szokások figyelembevételével) reális szülési életkornak minősíthető.

Agatha családi hátteréről férjének mozgalmas életútja miatt (is) számos elképzelés látott napvilágot, ezek részletezésétől itt eltekintünk, csak két kiváló

1 Cowan 1911/2018; Schwennicke 1984, ES.II.T.78.

2 Schwennicke 1984, ES.II.T.78.; Szakonyi 2020; Xantus 1878.

3 Schwennicke 1984, ES.II.T.89.

4 Atherton–Peyton 2016; Lee 2017; Lee 2018.

5 Baldwin 2010.

6 Wolf 2011.

összefoglalóra utalunk.⁷ Megemlíjtük, hogy a származási ország/nép tekintetében nagy a változatosság: német, magyar, lengyel, bolgár, orosz/kievi, dán és bizánci/görög eredetet illetően sorakoztattak fel érveket. Ezek között a leggyakrabban a *német*⁸ és a *magyar*⁹ származás melletti következtetéseket, megfontolásokat találunk. A középkori források is megoszlanak, számos forrás közül jellemző példaként: Worcesteri Florence¹⁰ és az *Angolszász krónika*¹¹ Agatha német eredete, míg Ordericus Vitalis¹² és (Szt.) Rievaulx-i Aelred¹³ magyar származása mellett foglalnak állást. A német származás kapcsán a német (akkori) császári családdal, a Liudolfinger–Ottonen uralkodóházzal,¹⁴ a magyar származás viszonylatában pedig az Árpádokkal¹⁵ való rokonsági kapcsolat merült fel. A német rokonság részleteinek elemzésével itt nem foglalkozunk, mindössze utalunk Vajay idevágó közleményeire¹⁶ és Wolf összefoglaló dolgozatára,¹⁷ valamint megemlíjtük, hogy ezek visszatérő eleme, hogy Agatha „Heinrich császár unokahúga” lett volna, mellőzvényt az, hogy *melyik* Heinrich császárról van szó: Liudolfinger–Ottonen Szent II. Heinrich császárról (* 973. 05. 06. † 1024. 07. 13.),¹⁸ aki egyébként Árpád-házi Szent I. István magyar király feleségének, „Bajor” Boldog Gizellának a testvére volt, vagy Salier III. Heinrich császárról

7 Baldwin 2010; Wolf 2011.

8 Katona 1779; Karácsonyi 1928; Vajay 1962a; Vajay 1971; Wolf 2011; Keene 2013, 134.

9 Cornides 1778; Fest 1935; Fest 1938a; Fest 1938b; Fest 1940 [2020]; Malcomes 1936; Malcomes 1938; Herzog 1939; Moriaty 1952; Lauder-Frost 2002; Mladjov 2003.

10 „Edward married Agatha, a daughter of the brother of the emperor Henry”, Florence of Worcester 1854, 133.

11 „[...] and him well became; so that he obtained the emperor’s kinswomen to wife, and by her fair offspring he begot: she was Agatha hight.” *The Anglo-Saxon Chronicle* 1914, 133–134.

12 „[...] but Edward, by God’s permission, obtained the crown of Hungary, with the hand of the king’s daughter, and became the father of three children, Edgar Aetheling, Margaret, queen of Scots, and Christina [...]”. Ordericus Vitalis 1853, 147–148.

13 „Hanc religiosa regina Margareta, hujus regis mater, quae de semine regio Anglorum et Hungariorum exstitit oriunda, allatam in Scotia quasi munus haereditarium transmisit ad filios.” Aelred of Rievaulx 1853, 715. col.

14 A Liudolfinger–Ottonen-dinasztia leszármazása: Schwennicke 1998, ES.I/1.T.10.

15 Az Árpád-dinasztia leszármazása: Schwennicke 1984, ES.II.T.153.

16 Vajay 1962a; Vajay 1971.

17 Wolf 2011.

18 Schwennicke 1998, ES. I/1.T.10.

(* 1016. 10. 28. † 1056. 10. 05.), vagy esetleg az utóbbi fia, Salier IV. Heinrich császárról (* 1050. 11. 11. † 1106. 08. 07.).¹⁹

A magyar eredet lehetőségei

Ha elfogadjuk azt a feltevést, hogy Agatha az Árpád-dinasztia valamelyik tagjának lánya volt, 1023–1030 között a lehetőségek eléggé korlátozottak.

Az egyik elmélet szerint Agatha apja Géza nagyfejedelem (* 940/945 † 997. 02. 01.)²⁰ lett volna. Ez biológiai okokból biztonsággal kizárható, hiszen Géza évtizedekkel Agatha vélelmezett születési ideje *előtt* meghalt. Vajay Szabolcs²¹ és legutóbb Németh Zsolt²² alaposan elemezték Géza nagyfejedelem családi viszonyait, és arra a következtetésre jutottak, hogy Gézának két házasságból 5 (vagy 6) lánya született,²³ de ezek egyikének életútja sem mutat fel olyan adatot, ami arra engedne következtetni, hogy Géza, lányai egyikének révén, esetleg Agatha nagyapja lett volna. Ez a változat ugyan megfelelne a „magyar eredetnek”, de kizárná a „német eredet” lehetőségét.

Géza nagyfejedelem öccse, Mihály még bátyja előtt halt meg (kb. 978), az ő leszármazottjai, fiai Vazul/Vászoly (†1037), László (†1029) és unokája, Levente, az utolsó Árpád, aki pogányként halt meg († 1046/1047), valamint a későbbi királyok, András (* 1014) és Béla (* 1016) ugyan biológiailag számításba jöhetnek, de Szent I. István keménykezű uralma alatt túlnyomórészt száműzetésben vagy „perifériára szorítva” éltek. Ugyanakkor áttételes bizonyítékok mellett szólunk, hogy Száműzött Edward és családja a központi hatalom (1038-ig I. István) kegyeltje volt. (A befogadás ténye, birtokadomány stb.²⁴ A feltételezett területet egy vélhetően 1235-ből származó oklevél említi *terra Brittannorum*

¹⁹ Schwennicke 1998, ES.I/1.T.12.

²⁰ Schwennicke 1984, ES.II.T.153.

²¹ Vajay 1962b; Vajay 1967; Szegfű 1988; Bóra 2001.

²² Németh 2023.

²³ Németh 2023.

²⁴ Rézbányay 1896; Fest 1935; Fest 1938a; Fest 1938b; Fest 1940 [2020]; Malcolmes 1936; Malcolmes 1938; Lantosné [2002].

de Nadasth-ként²⁵.) Nincs jele annak, hogy a magyar belpolitikába igyekeztek volna beavatkozni. Ez az utóbbi szempont is az ellen szól, hogy rokoni szál fűzte volna Edwardot és családját az „ellenzéki” Mihály-leszármazottakhoz.

Az említetteknel valószínűbbnek látszik az a lehetőség, hogy Agatha a királyi pár (I. István, * 969/975 † 1038. 08. 15., és Gisela/Gizella * kb. 985 † 1065. 05. 07.)²⁶ gyermeke lett volna, akik bár a vélt időszakban eléggé korosak voltak, elképzelhető, hogy egyetlen felnőttkort megért fiuk (Szent Imre, * kb. 1007 † 1031. 09. 02.)²⁷ halála után tettek még egy próbát a vágyott trónörökös világra hozatala érdekében.

Látható, hogy *halvány*, kissé erőltetettnek tűnő lehetőségek fennforogtak. Azonban, mint a közelmúltban erre rámutattunk,²⁸ van egy további (a korábbi szakirodalomban meg sem említett) sokkal kézenfekvőbb lehetőség, amelyben feltételezzük, hogy Agatha szülei Árpád-házi (Szent) Imre trónörökös herceg²⁹ és felesége a bizánci származású,³⁰ ismeretlen keresztnévű Argüra hercegnő (III. Rómanosz császár lánya)³¹ lettek volna. (Meggjegyezzük, hogy Szent Imre herceg személyes körülményeit illetően ezen adatoktól lényegesen eltérő vélemények is forgalomban vannak.)³²

Az *Imre-hipotézis* mellett komoly érvek szólnak:

- (a) Teljesíti azt a feltételt, hogy Agatha Árpád-házi szülő gyermeke.
- (b) Teljesíti azt a feltételt is, hogy Agatha a „német császár unokahúga” (II. Heinrich császár Imre herceg anyjának testvére volt).
- (c) Kronológiailag egybeesik az Agatha feltételezett születési ideje (1023/1030) és az Imre herceg házassága (1022 körül) és halála (1031) közötti időtartam. Imre a szakirodalom szerint³³ 24 éves korában, 9 évi házasság után

25 Fejér 1829, Tomi III. Vol. 2., 438.

26 Schwennicke 1998, ES.I/1.T.10.

27 Schwennicke 1998, ES.II.T.153.

28 Pályi 2022.

29 Schwennicke 1984, ES.II.T.153.; Bollók 1986; Bollók 1996; Bradács 2008.

30 Vö. Árpád-házi Szt. Margit legendájával: „[...] [Szent Imre] nemességes jegyese, görög császárnak leánya [...]”. Érszegi 1983, 125.

31 Schwennicke 1984, ES.II.T.153.; Marek 2005.

32 Például Uhrman 2012.

33 Schwennicke 1984, ES.II.T.153.

halt meg, bár házasságkötése még gyermekkorában történt (Imre ekkor kb. 15 éves), de halálakor már bőven felnőttnek számított.

- (d) Imre hercegről a katolikus hagyomány ugyan feltételezi, hogy „szűzies” életet folytatott, de ez a hagyomány jóval Imre halála után kezdett kialakulni,³⁴ és arról sem ad számot, hogy önmegtartóztató életének *mikor volt a kezdete*.
- (e) Az a kevés konkrét adat, amit Imre herceg rövid életéről különféle forrásokból tudunk, egyrészt arra utal, hogy kemény, „férfias” nevelést kapott, katonai akciókban vett részt, és halála is ugyancsak bátor kiállást kívánó körülmények között (vaddisznóvadászat) következett be. Ezek összhangban vannak a középkori fejedelmi és főúri gyerekek szokásos fiataalkori életkörülményeivel.³⁵
- (f) Szent I. István király *Intelmeiből*, amelyeknek „címzettje” fia és várható örököse Imre volt,³⁶ kitűnik, hogy a király ambíciója és gondjai középpontjában az általa bevezetett (keresztény) államszervezet megóvása és továbbvitele állt.³⁷ Ennek egyik legfontosabb kritériuma a trón következő örököseinek megszületése. Ez a gondolatkör aligha fér össze a keresztény házasságban élő utód „önmegtartóztatásával”. A király az *Intelmek*-ben kiemeli annak a fontosságát is, hogy fia engedelmeskedjék apja útmutatásainak.
- (g) Ugyan nem döntő, de érdekes kiegészítő körülmény az Agatha kereszt-név. Ez a nyugat-európai társadalmakban eléggé ritka volt, míg a bizánci/konstantinápolyi családokban sokkal gyakoribb. Ennek figyelemre méltó „leágazása”, hogy az Argürosz család felemelkedésének kezdetén, III. Rómanosz császár nagyapja (ugyancsak Argürosz Rómanosz) Lekapénosz I. Rómanosz császár *Agatha* nevű lányát kapta feleségül, és így nemcsak I. Rómanosz császár veje, de VII. Konstantinosz császár sógora is lett, ami az Argürosz családnak hatalmas rangemelkedést

34 Például Bollók 1986; Bollók 1996.

35 Török 1994; Bradács 2008; Érszegi 2008.

36 Farkas–Bollók 2020.

37 Bakay 1978; Gyórfy 1983; Szegfű 1988.

biztosított. A „nevezetes ősök” keresztnévének ismétlése Bizáncban is szokásos volt.

- (h) Érdekes körülmény az elmondottakkal kapcsolatban, hogy Skóciai Szent Margit mint Skócia királynéja jelentős államszervezési/vallási változások elindítója volt felnőttkori hazájában. Ezek egyik igen lényeges eleme a kontinentális (Róma-központú) európai keresztény vallásossághoz való közeledés, amely halála után is – több évszázadig – Skócia meghatározó szellemi/vallási irányultságát adta meg.³⁸ Figyelemre méltó, hogy életművének ez az aspektusa lényeges átfedést mutat (feltételezett) dédapja, Szent I. István magyar király életművének szellemével és eredményeivel.³⁹ A modern viselkedés-, illetve személyiségtudomány sikeres erőfeszítéseket tett a *személyiség genetikája*⁴⁰ és a *tehetség öröklődése*⁴¹ törvényeinek felderítésére. Ezek alapján feltételezhető, hogy e hasonlóság az öröklődés – generációkat „átugró” – hatása is lehet. Az életművek hasonlóságának egy másik magyarázata lehet az a körülmény, hogy Margit hercegnő legalább tízéves koráig Magyarországon tartózkodott, és az itteni viszonyok családi körben később is szóba kerülhettek, ami nagymértékben befolyásolhatta világképét és személyiségének fejlődését.

Következtetések, családfa, természettudomány

Az előzőekben bemutattuk azt a lehetőséget, hogy Skóciai Szent Margit, skóciai királyné anyja (Agatha) Árpád-házi Szent Imre magyar hercegnek és bizánci származású feleségének a lánya lehetett. E feltevés mellett szólnak a *biológiai* (életkorokból levezethető) érvek, valamint az a körülmény, hogy az idevágó tanulmányok két legfontosabb elméletét (magyar, illetve német rokonság/származás) *egyaránt kielégíti*, továbbá e feltevéssel összhangban van

38 Chisholm 1911; Dunlop 2005; Keene 2013, 134.

39 Györffy 1983; Farkas–Bollók 2020.

40 Például Bouchard–Loehin 2001; Penke et al. 2007; Mufanò–Flint 2011; Zwir et al. 2020.

41 Például Pfiffer–Hur 2014; Grigorenko 2017; Liu et al. 2018; Ren et al. 2019; Zhang et al. 2023.

Szent Margit királyné közéleti szerepének viselkedéstudományi alapon való megközelítése is.

A dolgozatban vázolt feltevés alapján összeállítottuk Skóciai Szent Margit (Wessex-England-Scotland Margaret) 6 generációs ősfáját, amit az 1. táblázatban mutatunk be.

Skóciai Szent Margit Árpád-házi rokonságát esetleg természettudományos módszerekkel is bizonyítani lehetne. Ebben az irányban elsődleges fontosságú lehet az *archeogenetikának* nevezett módszer.⁴² E viszonylag új tudományág rendkívül sikeresnek bizonyult történelmi érdekességű személyek azonosításában, mint például III. Richárd angol király,⁴³ Szent I. László magyar király,⁴⁴ vagy esetleg más történelmi jellegű problémák⁴⁵ megoldásában. E módszerrel magyar kutatók, nemzetközi együttműködésben, a közelmúltban meghatározták az Árpádok,⁴⁶ a Hunyadiak⁴⁷ és a Báthoryak⁴⁸ genetikai profilját, amivel további kutatások alapját teremthették meg. Az Árpádokkal kapcsolatos vizsgálatok vélhetően lehetőséget adhatnak arra, hogy amennyiben Szent Margit maradványai fellelhetők, és ezekből degradációmentes DNS-vizsgálatra alkalmas mintát tudnak nyerni és analizálni, akkor a fentiekben vázolt elképzelés alátámasztható vagy egyértelműen cáfolható lehet.

Skóciai Szent Margit földi maradványainak sorsa összefonódik az elmúlt kilenc évszázad történetével. A különböző drámai fordulatok és események (néha kissé egymásnak ellentmondó) híradásait a közelmúltban David W. Atherton és Michael P. Peyton foglalta össze.⁴⁹ Itt csak röviden megemlíjtük a maradványok (később: ereklyék) mozgalmas útjának főbb állomásait. Biztosan tudjuk, hogy Szent Margit királyné 1093. november 16-án hunyt el, három nappal azután, hogy férje és legidősebb fia egy csatában hősi halált haltak. Haláluk

42 Cavalli-Sforza et al. 1994; Renfrew–Boyle 2000; Richards et al. 2016.

43 King et al. 2014.

44 Varga et al. 2023.

45 Például Wurst et al. 2022.

46 Olasz et al. 2019.

47 Neparáczi et al. 2022.

48 Ginguta et al. 2023.

49 Atherton–Peyton 2016.

után mindhárman a dunfermline-i Szent Benedek-rendi apátságban nyertek elhelyezést és négy és fél évszázadig nyugalmat. Margit királynét a skót király és püspökök többszöri kérése után IV. Ince pápa 1250-ben (formálisan is) szentté avatta, ekkor a Katolikus Egyház szokásai szerint külön e célra épült kápolna oltáránál kapott (férjével együtt) elhelyezést, de még mindig Dunfermline-ben. A 16. század vallási reformmozgalmai hamar beháborúba torkollottak és ennek egyik következménye volt, hogy a dunfermline-i apátságot feloszlatták, majd a reformerek 1560. március 28-án a templomot és az apátság épületeit megtámadták, és nyomukban csak romok maradtak. A szerzetesek (még időben) a királyné ereklyéit elmenekítették és előbb Craigluscarban, majd fejeereklyéjét a Douaiben (Douay, Franciaország) működő Scots College-ban⁵⁰ helyezték el. Utóbbit 1696-ból és 1785-ből származó leírások megerősítik, de a francia forradalom, pár évvel később, felszámolta a Scots College-ot, és azóta a fejeereklyének nyoma veszett. A maradványok többi része nem egész pontosan dokumentált úton Habsburg II. Fülöp spanyol és portugál király (Felipe II „el Prudente”, * 1527. 05. 21. † 1598. 09. 13.)⁵¹ birtokába került, aki Madridba, az Escorial-palotába hozatta, és itt helyezte el ezeket. Itt nyugodtak a 19. század közepéig. 1847-től kezdve James Gillis (Kelet-Skócia „apostoli” püspöke) akciót indított Szent Margit királyné fennmaradt ereklyéinek Skóciába történő visszahozatala és ottani elhelyezése érdekében. Többszöri sikertelen próbálkozás után az akkori pápától (IX. Piusz) kapott támogatást. Ennek következtében II. Izabella spanyol királynő (Capet–Bourbon Maria Isabel II Luisa, uralkodott: 1833–1868, spanyol királynő)⁵² 1862. augusztus 19-én kibocsátott királyi határozattal megbízta/utasította az Escorial-komplexum elnökét (*presidente*), Dionisius Gonzalest, hogy a palotában található, Szent Margit királynétól származó ereklyéket Gillis püspöknek adja át. Gonzales úr 1862. augusztus 23-án datált tanúsítványban igazolta az átadott ereklyék *hitelességét*, és e tanúsítvánnyal együtt több Szent Margittól származó ereklyét is átadott a püspöknek. Nincs biztos tudomásunk arról, hogy ezek után maradt-e az Escorialban az ereklyék

50 Baxter 1927.

51 Schwennicke 1998, ES.I/1.T.43.; Edelmayer 2017.

52 Schwennicke 1984, ES.II.T.31.; Marek 2009.

közül (bizonyos jelek arra mutatnak, hogy igen), arról viszont biztos tudomásunk van, hogy ezen ereklyék között található Szent Margit királyné váll- (lapocka-?) csontja, amely egy díszes, gótikus stílusú ereklyetartóba foglalva mind a mai napig Skóciában nagy tisztelet tárgya, és 2008 óta a dunfermline-i Saint Margaret's (National) Memorial Church nevű templomban nyert elhelyezést. Ezen ereklye évente nagy tömegeket megmozgató zarándoklat (és körmenet) központi tárgya. E zarándoklatok ugyan három évig a COVID-járvány miatt szüneteltek, de 2023. június 18-án a hagyományt Leo Cushley edinburgh-i érsek mint főcelebráns részvételével felújították.⁵³

Sajtóhírek szerint 2019-ben Lauren Gill (University of Glasgow) és Martin Lane (Cardiff Metropolitan University) engedélyt kaptak, hogy az említett váll-ereklyével holografikus (nem destruktív!) tudományos vizsgálatokat végezzenek, de e vizsgálatok (esetleges) eredményeiről a szaksajtóban (Web of Science, 2023. december 31-én) nem találtunk híradást.⁵⁴

1. táblázat. Skóciai Szent Margit (Wessex-England-Scotland Margaret) ötgenerációs ősfája a jelen dolgozatban bemutatott feltételezés alapján.
Forrás: a szerzők szerkesztése

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
8		9		10		11		12		13		14			15	
	4				5				6					7		
			2									3				
								1								

A számozás menete: **1** a Kiindulási Személy (KSz), **2** KSz apja, **3** anyja, **4** KSz apai nagyapja, **5** KSz apai nagyanyja, **6** KSz anyai nagyapja, **7** KSz anyai nagyanyja, **8** KSz apai-apai dédapja, **9** előbbinek felesége, **10** KSz apai-anyai dédapja, **11** előbbinek felesége, **12** KSz anyai-apai dédapja, **13** előbbinek felesége, **14** KSz anyai-anyai dédapja, **15** előbbinek felesége.

⁵³ Join us for St Margaret's Pilgrimage 2023; Homily: St Margaret's Pilgrimage 2023.

⁵⁴ Mauro 2019.

1 Wessex-England-Scotland Margaret, skóciai királyné, * (Mecseknádasd, Rékavár) 1045/1047 k. † 1093. 11. 16.⁵⁵

~ 1069/1070 **Ireland-Scotland** III. Malcolm, Skócia királya, * 1031 † (csatában) 1093. 11. 13.⁵⁶

2 Wessex-England Edward, „Száműzött/the Exile”, angol herceg, trónörökös † 1057

3 1045/1047 e. **Árpád** Agatha, * 1023/1030 † 1067/1068⁵⁷

4 Wessex-England II. Edmund „Vasbordájú/the Ironside”, Anglia királya, † (meggyilkoták) 1016. 11. 30.

5 1015 N. Eldgyth/Ealdgyth (N. Sigferth özvegye)

6 Árpád (Szent) Imre, magyar herceg, trónörökös, * 1007 k., † (vadászbaleset) 1031. 09. 02.⁵⁸

7 1022 k. **Argüra** N. * 1010 k.⁵⁹

8 Wessex-England II. Ethelred, „Tanácstalan/the Redeless”, Anglia királya, * (968), † 1016. 04. 23.

9 Northumberland Elgiva/Aelgifu, †1002⁶⁰

10, 11 N. N.

12 Árpád (Szent) I. István, magyar nagyfejedelem, majd király, * 969/980 (Vajk), † 1038. 08. 15. Megkeresztelve: 985/989, király: 1000.

13 995. Liudolfinger-Bayern (Boldog) Gizella/Gisela, magyar királyné. * 977/985, † 1065. 05. 07.⁶¹

14 Argürosz III. Rómanosz, bizánci társcsászár, 968–1034⁶²

15 Makedón-(Porphürogenita) Zóé, * 978 k., † 1050 k.⁶³

16 Wessex-England Edgar, „Békés/the Peaceful”, Anglia királya, * 943/944, † 975. 07. 08.

17 (2) Devon Elfrida, †1000/1001.⁶⁴

18 Northumberland Thored, †992/994, Northumberland Ealdorman-ja.

19 N. Hilda

20 ... 23 N. N.

55 Schwennicke 1984, ES.II.T.78.; Keene 2013, 134.; Szakonyi 2020.

56 Schwennicke 1984, ES.II.T.89.

57 Baldwin 2010; Wolf 2011; Pályi 2022.

58 Schwennicke 1984, ES.II.T.153.

59 Érszegi 1983, 125.; Schwennicke 1984, ES.II.T.153.; Marek 2005.

60 Schwennicke 1984, ES.II.T.78.

61 Schwennicke 1998, ES.I/1.T.10.

62 Ravegnani 2008.

63 Ostrogorsky 1968, 322–324.; Marek 2002.

64 Schwennicke 1984, ES.II.T.78.

- 24 Árpád** Géza, 972–997: magyar nagyfejedelem, megkeresztelve (István) 974, † 997. 02. 01.
- 25 (1) (Gyula-lánya)** Sarolt, 975: eltaszítva⁶⁵
- 26 Liudolfinger-Bayern** II. Heinrich „Civakodó/der Zänker”, Bajorország, Karintia hercege, * 946/961, † 995. 08. 28.
- 27 Welf-Burgund** Gisele, † 1007. 07. 21.⁶⁶
- 28 Argürosz** Marianosz, (magisztrosz?)
- 29 N. N.**
- 30 Makedón** VIII. Konsztantinosz, bizánci császár, * 960, † 1028. 11. 15.
- 31 N. Elena**
-
- 32 Wessex-England** I. Edmund „Nagyszerű/the Magnificent”, Anglia (első) királya, * kb. 921, † (meggyilkolták) 946. 05. 26.
- 33 (1) N. (Szent)** Elgiva, † 944 k.
- 34 Devon** Ordgar, † 971.
- 35 N. N.**
- 36 (Northumberland)** Gunnar of York, Ealdorman (talán: Oslac)
- 37 ... 47 N. N.**
- 48 Árpád** Taksony, magyar fejedelem, * kb. 931, † 960/973 (973. e.) (Á. Solt/Zolta/Zoltán fia, Á. Árpád unokája)
- 49 N. N.** besenyő vagy kazár eredetű („a kunok földjéről”)
- 50 N.** Gyula, bihari/erdélyi vezér
- 51 N. N.**
- 52 Liudolfinger-Bayern** I. Heinrich, Bajorország hercege, * 919/922, † 955. 11. 01.
- 53 Luitpoldinger-Bayern** Judith, Bajorország (uralkodó) hercegnője, * 925, † 985 u.⁶⁷
- 54 Welf-Burgund** III. Konrad/Conrad, „Békeszerető/der Friedfertige”, Felső-Burgund (Hochburgund) királya, † 993. 10. 19.
- 55 N.** Adelana, † 963. 03. 23. e.
- 56 Argürosz** Rómanosz, tábornok
- 57 Lekapéna** Agatha (L. I. Rómanosz bizánci császár lánya),⁶⁸

65 Vajay 1962b; Vajay 1967; Németh 2023.

66 Schwennicke 1989, ES.III/4.T.736.

67 Schwennicke 1998, ESI/1.T.83.

68 Cheynet–Vannier 2003, 63.; Runciman 1929.

58, 59 N. N.

60 Makedón II. Rómanosz, bizánci császár, * 938, † 963. 03. 15.

61 N. Theofano/Anastasia, 956/969

62, 63 N. N.

Köszönetnyilvánítás

Szerzők köszönetet mondanak S.E. Dr. Ternyák Csaba érsek úrnak (Eger) és Dr. Takách Gáspár pszichiátriai szakorvos úrnak (Budapest) a dolgozat témájával kapcsolatos egyes kérdésekben adott értékes tanácsaikért és Dr. Németh Zsolt úrnak (Budapest), aki volt szíves a dolgozatban idézett előadásának még nem publikált anyagát betekintésre rendelkezésünkre bocsátani.

Felhasznált irodalom

Források

II. András (feltételezett) 1235-ös oklevele: A. Ch. 1235. Idem Andreas donationes priorum regum Ecclesiae Quinque-Ecclesiensi factas, recenset et confirmat; in compensationem vero sumtuum a Bartholomaeo Episcopo Quinque-Ecclesiensi in Aragoniam suscepta legatione factorum, adiectis terris auget quoque. In Fejér, Georgius (ed.): *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*. Tom. III. Vol. 2. Typis Typogr. Regiae Vniversitatis Vngaricae, Buda, 1829. 421–439.

Aelred of Rievaulx 1853. Aelred of Rievaulx: *Genealogia Regum Anglorum*. In Migne, Jacques-Paul (ed.): *Beati Aelredi abbatis Rievallensis opera omnia, accedit Wolberonis abbatis S. Pantaleonis Coloniensis commentarium in Cantica*. Jacques-Paul Migne, Paris, 1853. 711–738 col. (Patrologia Latina 195.) https://www.documentacatholicaomnia.eu/02m/1110-1167,_Aelredus_Rievallensis_Abbas,_Genealogia_Regum_Anglorum,_MLT.pdf

Érszegi 1983. Érszegi Géza (szerk.): *Árpád-kori legendák és intelmek*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1983. 110–180.

- Florence of Worcester 1854. *The Chronicle of Florence of Worcester with the two continuations, comprising Annals of English History, from the departure of the Romans, to the reign of Edward I.* Translated from the Latin with notes and illustrations by Thomas Forester A.M. Henry G. Bohn, London, 1854.
- Homily: *St Margaret's Pilgrimage* 2023. Homily: St Margaret's Pilgrimage in Dunfermline. *Archdiocese of St. Andrews & Edinburgh*, (2023. június 19.). <https://archedinburgh.org/homily-archbishop-leo-cushley-on-st-margaret/>
- Join us for *St Margaret's Pilgrimage* 2023. Join us for St Margaret's Pilgrimage in Dunfermline. *Archdiocese of St. Andrews & Edinburgh*, (2023. június 9.). <https://archedinburgh.org/st-margarets-pilgrimage-returns-on-sunday-18-june/>
- Mauro 2019. Mauro, J-P: Archaeologists remove Scottish heroine St Margaret's relic to learn more about her life. *Aleteia*, (2019. március 15.). <https://aleteia.org/2019/03/15/scottish-heroine-saint-margarets-relic-removed-for-archaeological-examination/>
- Ordericus Vitalis 1853. Ordericus Vitalis: *The Ecclesiastical History of England and Normandy*. Translated with notes and the introduction of Guizot by Thomas Forester A.M. Vol. I. Henry G. Bohn, London, 1853.
- The Anglo-Saxon Chronicle* 1914. N. N.: *The Anglo-Saxon Chronicle* edited, from the translation in Monumenta Historica Britannica and other versions by the late J. A. Gilles DC.L. New edition. G. Bell and Sons LTD., London, 1914.

Szakirodalom

- Atherton–Peyton 2016. Atherton, David W. – Peyton, Michael P.: *Saint Margaret. Patroness of Scotland*. 2016. https://www.academia.edu/23717496/Saint_Margaret_of_Scotland_circa_1045_1093_Relics_and_Some_Recent_Commemorations
- Bakay 1978. Bakay Kornél: *A magyar államalapítás*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1978.
- Baldwin 2010. Baldwin, Stewart: *The Henry Project: The Ancestors of King Henry II of England. Agatha*. <https://fasg.org/projects/henryproject/data/agath000.htm>

- Baxter 1927. Baxter, James Houston: The Scots College at Douai. *The Scottish Historical Review*, 24. (1927), 251–257.
- Bollók 1986. Bollók János: Szent Imre középkori krónikáinkban. In Fügedi Erik (szerk.): *Művelődéstörténeti tanulmányok a magyar középkorról*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1986. 61–75.
- Bollók 1996. Bollók János: A Szent Imre legenda. In Takács Imre (szerk.): *Mons Sacer 996–1996: Pannonhalma 1000 éve*. I. köt. Pannonhalmi Főapátság, Pannonhalma, 1996. 341–356.
- Bóra 2001. Bóra Ferenc: Sarolt – Géza fejedelem – István király a történelem-tudomány tükrében. *Módszertani Közlemények*, 41. (2001), 4. sz. 158–161.
- Bouchard–Loehin 2001. Bouchard, Thomas J., Jr. – Loehin, John C.: Genes, Evolution, and Personality. *Behavior Genetics*, 31. (2001), 243–273.
- Bradács 2008. Bradács Gábor: Szent Imre herceg a középkori európai történetírásban. *Történeti Tanulmányok*, 16. (2008), 51–72.
- Cavalli-Sforza et al. 1994. Cavalli-Sforza, Luigi Luca – Menozzi, Paolo – Piazza, Alberto: *The History and Geography of Human Genes*. Princeton University Press, Princeton, 1994.
- Cheyne–Vannier 2003. Cheynet, Jean-Claude – Vannier, Jean-François: Les Argyroi. *Zbornik Radova Vizantološkog Instituta*, 40. (2003), 57–90.
- Chisholm 1911. Chisholm, Hugh (ed.): Margaret, St, Queen of Scotland. In *Encyclopaedia Britannica*, Vol. 17 (11th ed.). Cambridge University Press, Cambridge (UK), 1911. 701.
- Cornides 1778. Cornides, Daniel: *Regum Hungariae qui seculo XI regnare, genealogiam illustrat*. Ioannis Michaelis Landerer, Posonii et Cassoviae, 1778.
- Cowan 1911/2018. Cowan, Samuel: *Life of Princess Margaret, Queen of Scotland, 1070–1093*. M. Swan & Morgan, Newcastle-on-Tyne, 1911. Reprint: Forgotten Books, London, 2018.
- Dunlop 2005. Dunlop, Eileen: *Queen Margaret of Scotland*. NMS Enterprises Ltd., Edinburgh, 2005.
- Edelmayer 2017. Edelmayer, Friedrich: *Philipp II. Biographie eines Weltherrschers*. 2. Auflage. Kohlhammer, Stuttgart, 2017.
- Érszegi 2008. Érszegi Géza: Szent Imre, a korszerű ifjú. In Csányi Tamás – Romhányi Beatrix – Ágota László (szerk.): *Szent Imre Millennium a*

- Szentimrevárosban*. Budai Ciszterci Szent Imre Plébánia, Szentimreváros, 2008. 39–44.
- Farkas–Bollók 2020. Farkas Olivér (szerk.): *Szent István király Intelmei és Törvényei*. Ford. Bollók János. Szent István Társulat, Budapest, 2020.
- Fest 1935. Fest Sándor: Szent Margit skóciai királyné származása. *Budapesti Szemle*, 238. (1935), 276–305.
- Fest 1938a. Fest Sándor: Eadmund Ironside angol-szász király fiai Szent István udvarában. Skóciai Szent Margit. In Serédi Jusztinián (szerk.): *Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulójára*. II. köt. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1938. 525–551.
- Fest 1938b. Fest, Sándor: The Sons of Edmund Ironside: Anglo-Saxon King at the Court of Saint Stephen. Saint Margaret of Scotland. *Archivum Europae Centro-Orientalis*, 4. (1938). 115–146.
- Fest 1940 [2020]. Fest, Sándor: *The Hungarian Origin of St. Margaret of Scotland*. University of California, Berkeley, 2020. (First published: 1940.)
- Ginguta et al. 2023. Ginguta, Alexandra – Kovács, Bence – Schütz, Oszkár et al.: Genetic identification of members of the prominent Báthory aristocratic family. *iScience*, 26. (2023), 10. sz. <https://doi.org/10.1016/j.isci.2023.107911>
- Grigorenko 2017. Grigorenko, Elena L.: Creativity and the genome: The state of affairs. *Journal of Creative Behavior*, 51. (2017), 327–329. <https://doi.org/10.1002/jocb.201>
- Györffy 1983. Györffy György: *István király és műve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983.
- Herzog 1939. Herzog József: Skóciai Szent Margit származásának kérdése. *Turul*, 53. (1939), 1–42.
- Karácsonyi 1928. Karácsonyi János: Hogyan jutott Szent Eduárd angol király unokaöccse a magyar királyi családdal rokonságba? *Turul*, 42. (1928), 39–43.
- Katona 1779. Katona Stephanus: *Historia critica Regum Hungariae stirpis Arpadianae*. Vol. II., Iohannes Michael Weingand, Pest, 1779. 97–108.
- Keene 2013. Keene, Catherine: *Saint Margaret, Queen of the Scots*. Palgrave-McMillan, Houndmills (Hampshire, UK), 2013.

- King et al. 2014. King, Turi E. – Gonzalez-Forbes, Gloria – Balaersque, Patricia et al.: Identification of the remains of King Richard III. *Nature Communication*, 5. (2014). 5631. számú tanulmány. <https://doi.org/10.1038/ncomms6631>
- Lantosné 2002. Lantosné Imre Mária – Vargha Dezső: Britek földje Magyarhonban. In Lantosné Imre Mária – Vargha Dezső: *Mecseknádasd*. Száz magyar falu könyvesháza, [Budapest], [2002].
- Lauder-Frost 2002. Lauder-Frost, Gregory M. S.: Agatha – The Ancestry Dispute. *The Scottish Genealogist*, 49. (2002), 71–72.
- Lee 2017. Lee, Sang Dong: Miracle collection for canonisation: The Miracula of St. Margaret of Scotland. *Journal of Western Medieval History*, 39. (2017), 39–68. <https://doi.org/10.21591/jwmh.2017.39.1.039>
- Lee 2018. Lee, Sang Dong: The miracles and cult of St. Margaret of Scotland. *The Scottish Historical Review*, 97. (2018), 1–11. <https://doi.org/10.3366/shr.2018.0350>
- Liu et al. 2018. Liu, Zhaowen – Jie Zhang – Xiaohua Xie: Neural and genetic determinants of creativity. *NeuroImage*, 174. (2018), 164–176. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2018.02.067>
- Malcomes 1937. Malcomes, Béla Baron: The Hungarian Birthplace of St. Margaret of Scotland. *The Hungarian Quarterly*, 3. (1937), 704–715.
- Malcomes 1938. Malcomes Béla, báró: *Szent István unokája – Szent Margit Skócia királynéja származása és magyarországi szülőföldje*. Stephanus Nyomda, Budapest, 1938.
- Marek 2002. Marek, Miroslav: The Macedonian family. 2002. <http://w.genealogy.euweb.cz/byzant/byzant10.html#KB>
- Marek 2005. Marek, Miroslav: Arpad family. 2005. <http://w.genealogy.euweb.cz/arpad/arpad1.html>
- Marek 2009. Marek, Miroslav: Rulers of Parma and Spain. 2009. <http://w.genealogy.euweb.cz/capet/capet42.html#12>
- Mladjov 2003. Mladjov, Ian: Reconsidering Agatha, Wife of Eadward the Exile. *The Plantagenet Connection*, 11. (2003), 1–85.
- Moriarty 1952. Moriarty, G. Andrews: Agatha. Wife of the Aetheling Edward. *The New England Historical and Genealogical Register*, 106. (1952), 52–60.

- Mufanò–Flint 2011. Mufanò, Marcus R. – Flint, Jonathan: Dissecting the Genetic Architecture of Human Personality. *Trends in Cognitive Sciences*, 15. (2011), 395–400. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2011.07.007>
- Németh 2023. Németh Zsolt: Géza nagyfejedeleme lányai: a keresztény „királylányok” első nemzedéke [előadás]. „*Sposa Mea, Regina Nostra*” – Külföldre került magyar királylányok civilizatorikus szerepe a középkori Európában. Magyarországi Tudományos Konferenciája, Budapest, 2023. szeptember 4–6. <https://www.youtube.com/watch?v=QHH6qn62ogI>
- Neparáczki et al. 2022. Neparáczki, Endre – Kis, Luca – Maróti, Zoltán et al.: The genetic legacy of the Hunyadi descendants. *Heliyon*, 8. (2022), 11. sz. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11731>
- Olasz et al. 2019. Olasz, Judit – Seidenberg, Verena – Hummel, Susanne et al.: DNA Profiling of Hungarian King Béla III and other skeletal remains from the Royal Basilica of Székesfehérvár. *Archaeological and Anthropological Sciences*, 11. (2019), 1345–1357. <https://doi.org/10.1007/s12520-018-0609-7>
- Ostrogorsky 1968. Ostrogorsky, Georg: *Storia dell’Impero Bizantino*. Einaudi Editore, Milano, 1968.
- Pályi 2022. Pályi, Gyula: A New Viewpoint to the Agatha Problem: Who Was the Mother of Margaret, Queen of Scots? *Genealogy*, 6. (2022), 1. sz. <https://doi.org/10.3390/genealogy6010022>
- Penke et al. 2007. Penke, Lars – Denissen, Jaap J. – Miller, Geoffrey F.: Evolution, Genes and Interdisciplinary Personality Research. *European Journal of Personality*, 51. (2007), 639–665. <https://doi.org/10.1002/per.629>
- Pfiffer–Hur 2014. Pfiffer, Davide – Hur, Yoon-Mi: Heritability of Creative Achievement. *Creativity Research Journal*, 26. (2014), 151–157. <https://doi.org/10.1080/10400419.2014.901068>
- Ravegnani 2008. Ravegnani, Giorgio: *Imperatori di Bisanzio*. Il Mulino, Bologna, 2008.
- Ren et al. 2019. Ren, Zhiting – Yang, Wenjing – Qiu, Jiang: Neural and genetic mechanisms of creative potential. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 27. (2019), 40–46. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2018.09.003>

- Renfrew–Boyle 2000. Renfrew, A. Colin – Boyle, Katie V.: *Archaeogenetics, DNA and Population History of Europe*. McDonald Institute of Archaeological Research, Cambridge, 2000.
- Rézbányay 1896. Rézbányay József: Magyarországi Szent Margit, Skótország királynője. *Katolikus Szemle*, 10. (1896), 68–97.
- Richards et al. 2016. Richards, Martin B. – Soares, Pedro – Torroni, Antonio: Palaeogenomics: Mitogenomes and Migrations in Europe's Past. *Current Biology*, 26. (2016), 6. sz. 229–246. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2016.01.044>
- Runciman 1929. Runciman, Steven: *The Emperor Romanus Lecapenus and His Reign: A Study of Tenth-Century Byzantium*. Cambridge University Press, Cambridge, 1929.
- Schwennicke 1984. Schwennicke, Detlev (Hrsg.): *Europäische Stammtafeln. Neue Folge*. Bd. II. J. A. Stargardt, Marburg, 1984.
- Schwennicke 1989. Schwennicke, Detlev (Hrsg.): *Europäische Stammtafeln. Neue Folge*. Bd. III/4. J. A. Stargardt, Marburg, 1989.
- Schwennicke 1998. Schwennicke, Detlev (Hrsg.): *Europäische Stammtafeln. Neue Folge*. Bd. I/1., V. Klostermann, Frankfurt am Main, 1998.
- Szakonyi 2020. Szakonyi Balázs: Réka-vár újrátöltve – Nádasd várának rekonstrukciós kísérlete. *Várak, Kastélyok, Templomok évkönyv*, 2020. 162–165.
- Szegfű 1988. Szegfű László: Szent István családja. In Kristó Gyula – V. Molnár László (szerk.): *Az államalapító*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1988. 17–44.
- Török 1994. Török József: Szent Imre a történelmi kutatások világánál. In Török József (szerk.): *Doctor et Apostol*. Márton Áron Kiadó, Budapest, 1994. 199–211.
- Uhrman 2012. Uhrman István: Görög császárnak lánya...? Szent Imre feleségéről (?). *Orpheus Noster*, 4. (2012), 3. sz. 44–80.
- Vajay 1962a. Vajay, Szabolcs de: Agatha. Mother of Margaret, Queen of Scotland. *Duquesne Review*, 7. (1962), 2. sz. 71–80.
- Vajay 1962b. Vajay, Szabolcs von: Großfürst Geysa von Ungarn, Familie und Verwandtschaft. *Südostforschungen*, 21. (1962), 45–101.
- Vajay 1967. Vajay Szabolcs: Géza nagyfejedelem és családja. In Kralóvánszky Alán (szerk.): *Székesfehérvár évszázadai I*. István Király Múzeum, Székesfehérvár, 1967. 63–100.

- Vajay 1971. Vajay, Szabolcs de: Mathilde, reine de France inconnue. *Journal des Savants*, 4. (1971), 241–260.
- Varga et al. 2023. Varga, Gergely I. B. – Kristóf, Lilla Alida – Maár, Kitty et al.: Archaeogenetic validation of Saint Ladislaus’ relic provides new insights into the Árpád dynasty’s genealogy. *Journal of Genetics and Genomics*, 50. (2023), 58–61. <https://doi.org/10.1016/j.jgg.2022.06.008>
- Wolf 2011. Wolf, Armin: Who was Agatha, the Ancetress of Scottish and English Kings? *Fundamentals*, 3. (2011), 503–533. <https://fmg.ac/publications/journal/volume-3/file/295-agatha-4>
- Wurst et al. 2022. Wurst, Christina – Maixner, Frank – Castella, Vincent et al.: The lady from Basel’s Barfüsserkirche – Molecular confirmation of the mummy’s identity through mitochondrial DNA of living relatives spanning 22 generations. *Forensic Science International Genetics*, 56. (2022): 102604. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2021.102604>
- Xantus 1878. Xantus János: Kik voltak az angol hercegek Szent István udvarában, és mi lett belőlük? *Századok*, 18. (1878), 668–669.
- Zhang et al. 2023. Zhang, Shun – Yang, Xiaolei – Zhang, Zhongheng – Zhang, Jinghuan: The molecular genetic basis of creativity: A mini review and perspectives. *Psychological Research*, 87. (2023), 1–16. <https://doi.org/10.1007/s00426-022-01649-z>
- Zwir et al. 2020. Zwir, Igor – Arnedo, Javier – Del Val, Coral et al.: Uncovering Complex Genetics of Human Character. *Molecular Psychiatry*, 25. (2020), 2295–2312. <https://doi.org/10.1038/s41380-018-0263-6>